

Projektet PAUS

- Personrörlighet för Akademin med fokus på Utbildning och Studentmedverkan: Genomförande och resultat

Johanna Tollbäck, Södertörns högskola

Susanne Edström, Högskolan i Borås

Lena Vogelius, Blekinge tekniska högskola

Jonas Rimbäck, Göteborgs universitet

Anethe Mansén, Karolinska institutet

Sara Nyberg, Kungliga tekniska högskolan

Olivia Franck, Åbo akademi

Karin Collén, Örebro universitet

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet

Bakgrund

Personrörlighet från akademi ut till externa organisationer har visat sig vara en framgångsrik och stabil byggkloss i sektorsövergripande, strategisk samverkan (KLOSS rapport 2015, KLOSS AkUt rapport 2016)^{1,2}.

Men det är också ett konkret uttryck för en allt mer eftertraktad samverkansskicklighet i syfte att uppnå hög kvalitet och relevans i utbildning och forskning (Bjursell, Dobers och Ramsten 2016)³.

Personrörlighet som möjliggör det specifika mötet mellan en akademiker och en mottagare i externa organisationer är den kanske mest givna aktiviteten för hur effektiv samverkan kan åstadkommas. Projektet PAUS utgör här en kontinuitet i sektorns utvecklingsarbete kring personrörlighet från akademi till externa organisationer och fördjupar också en lärddimension med fokus på utbildningssamverkan och studentmedverkan.

Sammanfattning

Projektets syfte var att dokumentera erfarenheter samt möjliggöra erfarenhetsutbyte och lärande bortom lärosätesgränser kring framför allt utbildnings- och studentrelaterad personrörlighet från akademien till externa organisationer. Projektet har identifierat hinder och möjliggörare för personrörlighet och tittat på hur personrörlighet skulle kunna integreras i lärosätens befintliga processer.

Arbetet har strävat efter att utbildning som berörs av denna form av utbildningssamverkan genom personrörlighet uppvisar ökad relevans och högre kvalitet, att personrörlighet ska bli en självklar beståndsdel i strategisk samverkan, att personrörlighet med utbildningsfokus och studentmedverkan kan integreras i deltagande lärosätens befintliga

processer och att bidra till ökad efterfrågan från externa organisationer på tillgång till akademisk kunskap. Erfarenheter från 76 utbyten har samlats in genom enkäter, fokusgruppsamtal och lärmöten och spridits via bloggtexter på projektbloggen. Resultatet ligger till grund för en handbok som ska ge inspiration och råd och rekommendationer kring personrörlighetsprogram och personutbyten. Handboken ger råd och rekommendationer för lärosäten som vill titta närmare på personrörlighet som möjliggörare för strategisk samverkan, t.ex. genom att driva personrörlighetsprogram, och för de individer som själva vill göra ett utbyte ("En handbok för personrörlighetsprogram och utbyten").

Medverkande

Övergripande koordinerande ansvar: Södertörns högskola (SH)

Medverkande: Göteborgs universitet (GU), Blekinge tekniska högskola (BTH), Högskolan Borås (HB), Karolinska Institutet (KI), Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Åbo Akademi (ÅA) (deltar utan resurser från Vinnova), Örebro universitet (ORU).

Syftet med PAUS

- dokumentera erfarenheter och lärande för akademien kring personrörlighet med utbildningsfokus och studentmedverkan
- identifiera hinder och möjliggörare för personrörlighet med utbildningsfokus och studentmedverkan, och att
- integrera personrörlighet som en naturlig beståndsdel i lärosätens befintliga processer.

Förväntade effekter och resultat av PAUS

- personrörlighet med utbildningsfokus och studentmedverkan integreras i deltagande lärosätens befintliga processer

- utbildning som berörs av denna form av utbildningssamverkan genom personrörlighet från akademien ut uppvisar ökad relevans och högre kvalitet
- etablera personrörlighet som en självklar beståndsdel i strategisk samverkan
- stimulera en förändrad attityd utanför lärosäten till ökad efterfrågan från externa organisationer att få tillgång till akademisk kunskap.

Projektorganisation

Operativ projektledning bestående av projektsamordnare/projektledare (med mandat att styra projektet) från ingående lärosäten; SH samordnar, BTH, GU, HB, KTH, KI, ORU.

UPPGIFT:

- Planering och samordning av projektet
- Erfarenhetsutbyte
- Rapportering och utvärdering
- Koordinera utbyten på resp. lärosäte

Kärngrupp bestående av projektledare från SH, BTH och GU.

UPPGIFT:

- Strategisk planering
- Förbereda ställningstaganden
- Praktiskt genomförande på projektnivå
- Erfarenhetsutbyte
- Säkerställa gemensamt lärande

Finansiering

Deltagande lärosäten har strukturerat sin finansiering inom projektet enligt nedan:

- HB har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 1 utbyte med strategiska medel ur rektors budget.
- BTH har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 2 med bidrag från rektors budget.
- GU har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel 4 med 25% rektorsmedel och 75% fakultetsmedel.
- KI har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 4 med medel beviljade från kommitteen för forskning.
- KTH har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 7 med rektorsmedel avsatta för personrörlighet genom beslut av vicerektor för samverkan.
- SH har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 25 utbyten med medel från rektor för strategiska samverkanssatsningar.
- ORU har finansierat 4 utbyten via PAUS projektmedel och 4 av anslag inom Avdelningen för kommunikation och samverkan.
- Åbo Akademi har finansierat 1 utbyte med centrala medel från rektor.

Genomförande

Projektledning på respektive lärosäte

Vid varje lärosäte har det funnits en delprojektledare som koordinerat aktiviteterna, denne har också varit respektive lärosätes projektledare i PAUS. Ekonomer vid lärosätena har ansvarat för ekonomisk rapportering tillsammans med projektledaren. Beslut om beviljade ansökningar vid respektive lärosäte har tagits i styrgrupper eller liknande grupperingar med representanter från verksamheten. Lärosätena har haft egna utlysningar och kommunikation kring dessa, men delat information och erfarenheter med varandra. Vissa informationsdokument och mallar har också tagits fram gemensamt för projektet.

Personutbyten

Forskare/lärare/TA personal har tillbringat motsvarande 20% av sin tid i 6 månader i icke-akademiska organisationer. Mottagande organisation har bidragit med en mottagare/värd/handledare och en plats att sitta på. Man har tillsammans kommit överens om utbytets mål och innehåll med enda kravet att det på något sätt skulle bidra till utveckling av utbildning och undervisning och/eller ha studenter som medverkat under utbytet. För vissa av de utbyten som finansierats av lärosätena själva har det varit öppet också för forskningssamverkan.

För uppföljning, dokumentation och spridning av erfarenheter har deltagarna deltagit i fokusgrupper, enkäter och bloggtexter/rapporter. Projektledarna från respektive lärosäte har även sammanställt en avslutande lärosätesrapport.

Uppföljning

FOKUSGRUPPER

Respektive lärosäte har med sina deltagare, både akademiker och mottagare haft ett eller två fokusgruppsamtal per utbytesomgång, ett vid starten och ett avslutande. Syftet med fokusgrupperna är dels att fånga upp erfarenheter och tankar hos deltagarna men också att skapa nya relationer och inspirera varandra.

Grupperna har bestått av mellan 4 – 8 personer. Fokusgrupperna hanterade främst frågeställningar kring värden och effekter av samverkan och personrörlighet. Projektledarna på respektive lärosäten var samtalsledare och fick i projektets början en halvdags introduktion till fokusgruppsamtal av Synneve Dahlin Ivanoff och Kristina Holmgren (Fokusgrupper: greppbar metod, Studentlitteratur AB, 2017)⁴ Samtalen spelades in men resultatet behandlas anonymt. Alla resultat har sparats hos respektive lärosäte.

Enkäter

Två enkäter har skickats ut till både akademiker och mottagare. En enkät tidigt under utbytesperioden och en efter genomfört utbyte. Enkäterna har fångat upp praktiska erfarenheter kring utbyten och planering samt framgångsfaktorer och utmaningar.

Bloggtext/rapport

En projektgemensam blogg (<https://blogg.sh.se/paus/>) startades på Södertörns Högskola, där det fram till idag har publicerats inlägg från lärare/forskare på utbyte från de flesta medverkande lärosäten.

Delprojektledarna uppmuntrade sina PAUS deltagare att skriva blogginlägg, samt har också uppmuntrat handledare/kontaktperson på mottagande organisationer samt studenter att dela sina erfarenheter på samma blogg.

KI, Åbo och KTH har publicerat PAUS information på lärosäteswebben:

<https://medarbetare.ki.se/bli-inspirerad-till-att-samverka-med-externa-organisationer>,

<https://blogs.abo.fi/personalbloggen/2020/03/09/att-prova-pa-en-annan-arbetsplats/>

<https://intra.kth.se/forskning/samverka-med-narings/personrorlighet/paus/vistas-deltid-i-extern-organisation-1.914956>

Lärmöten/konferenser och andra spridningsaktiviteter

Efter halva tiden genomförde projektet ett lärmöte med deltagare från alla lärosäten, även de som inte varit med i projektet. Syftet var att både fånga upp och sprida erfarenheter.

KONFERENSEN DOKUMENTERADES I BILDER:

<https://blogg.sh.se/paus/dokument/>

På många lärosäten har PAUS deltagande lärare/forskare/personal delat erfarenheter vid flera olika tillfällen, t.ex. vid formella frukostklubbar, informationsseminarium, föreläsningar på avdelningen, presentationer för styrgrupper/ledning, men också vid många informella tillfällen som när man haft möten om annat eller sist men inte minst vid kafferasten.

PAUS deltagare från lärosätena har spridit erfarenheter till studenter på både grund-, avancerad och forskarutbildningsnivå, i sin roll som lärare eller handledare.

De lärosäten som har haft ett stort antal utbyten har haft större genomslag för att sprida erfarenheter mellan lärare/forskare som deltagit som deltagare i PAUS (PAUS till PAUS deltagare), samt genom att fler personer deltagit också uppnått större spridning till lärosätets övriga personal. Lärosätena har haft olika projektorganisationer med t.ex. styrgrupp/projektägare, men gemensamt för alla är att rapportering till ledning har varit viktigt och prioriterad.

Erfarenheter från PAUS deltagare har också i många fall presenterats på mottagande organisationer och för många medarbetare där.

En workshop tillsammans med [MerSam-projektet](#) genomfördes under våren 2020 där deltagarna fick möjlighet att skriva fram sina samverkansmeriter med hjälp av det verktyg som MerSam tagit fram⁵.

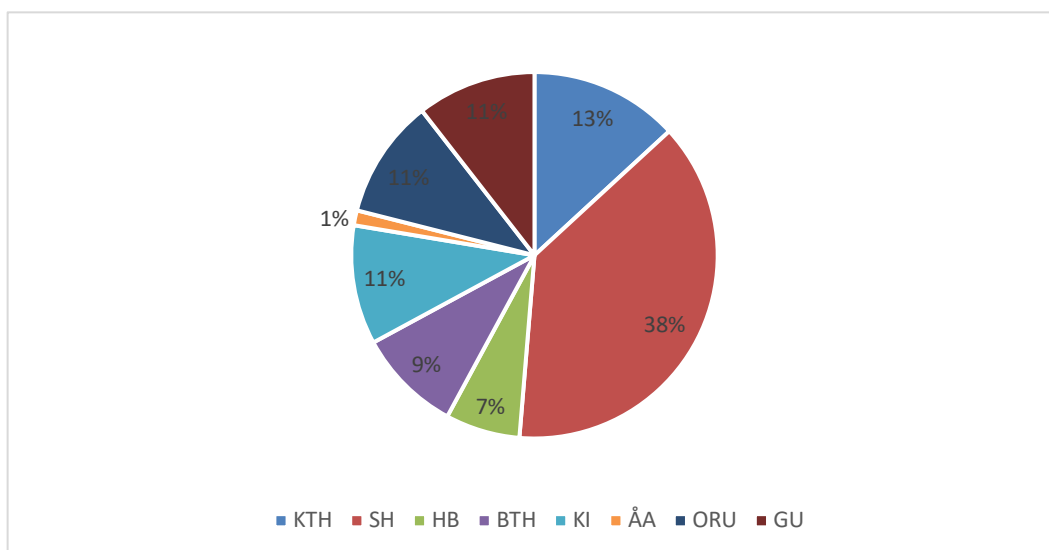
Alla erfarenheter som dokumenterats under projektets gång ligger till grund för "En handbok för personrörlighetsprogram och utbyten"

Ett antal inspirationsfilmer har tagits fram där varje film följer en vistelse och deltagarna.

Resultat

Totalt har 76 forskare/lärare varit ute i externa organisationer inom alla olika sektorer. Alla respektive lärosäten utom Åbo akademi har haft fyra utbyten finansierade av Vinnova och har sedan medfinansierat med olika antal internfinansierade utbyten, *figur 1*.

Utbytena har varit hos organisationer med olika storlek och i alla olika sektorer, *figur 2*. Den största personalkategorin är adjunkter och lektorer och något fler män än kvinnor har deltagit, *figur 3 och 4*. I *bilaga 2* finns samtliga mottagarorganisationer listade.

Figur 1. Antalet utbyten fördelade per lärosäte

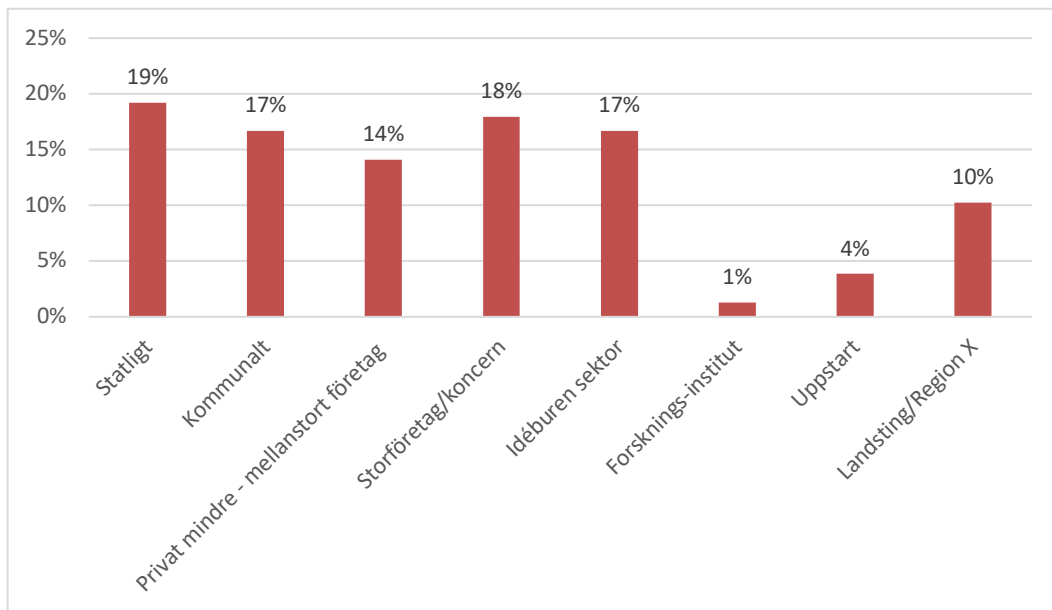
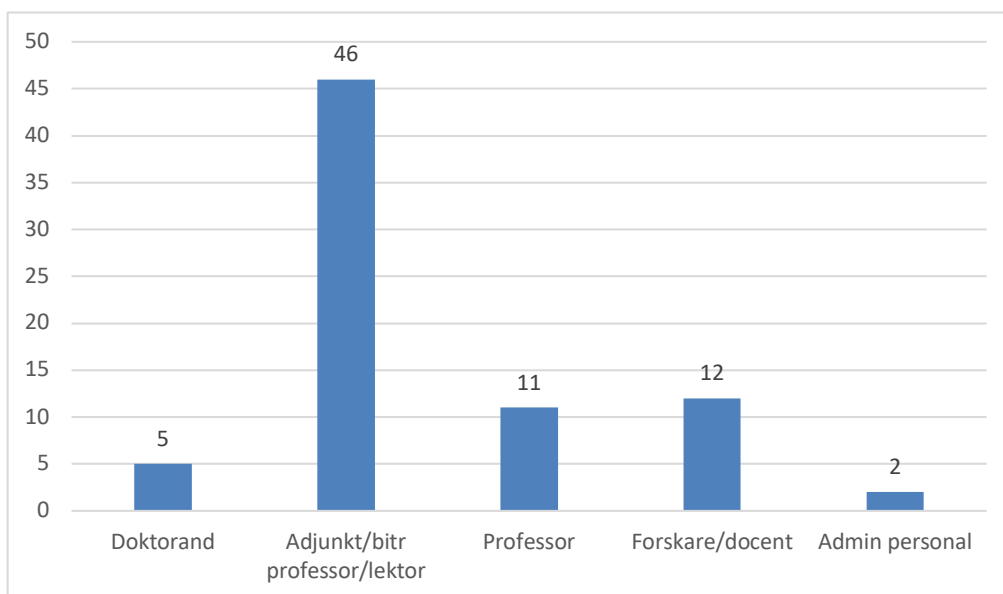
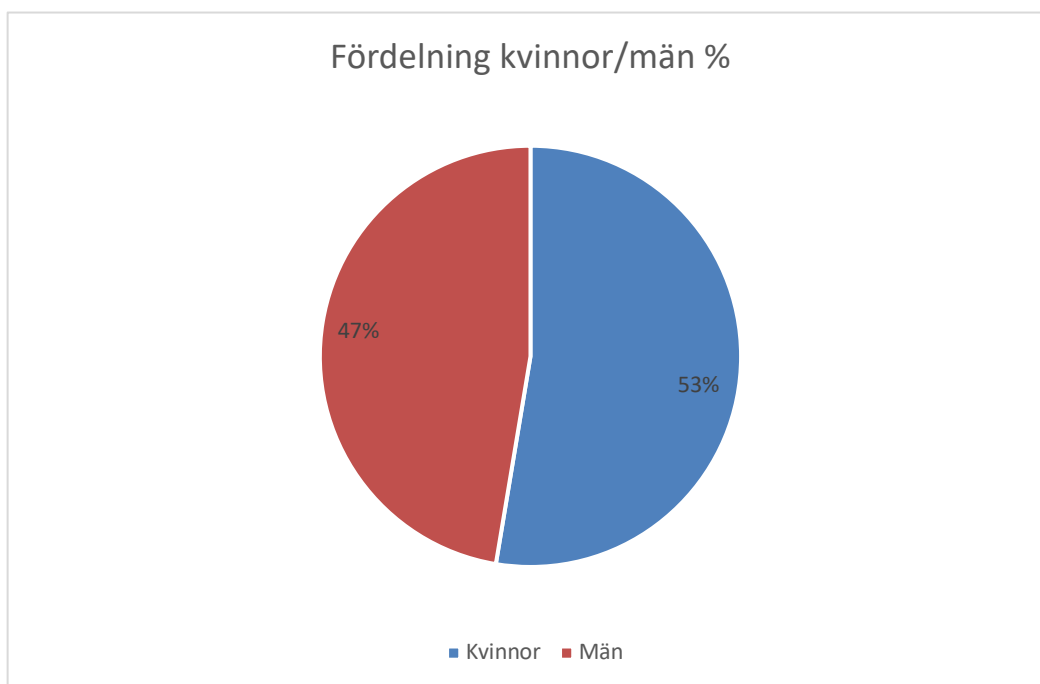

Fig. 2 Fördelning mellan olika sektorer i %

Figur 3. Fördelning mellan olika personalkategorier (antal)

Figur 4. Fördelning mellan män och kvinnor i %

Fullständig statistik för antalet program, kurser och studenter som tagit del av resultat från utbytena har projektet inte samlat in. Varje utbyte har dock bidragit på något sätt till minst ett utbildningsprogram. Som exempel har BTH med sina 7 utbyten bidragit till 13 olika utbildningsprogram med 18 kurser och ca 600 studenter. För HB handlar det om 10 program med 20 kurser och över 200 studenter och vid ORU rör det sig om närmare 15 utbildningsprogram för 8 utbyten. Detta kan ge en uppskattning av hur många program, kurser och studenter på grund- och masternivå som på något sätt påverkats av alla 76 utbyten i projektet.

Det har rört sig om gemensam utveckling av program och kurser, gästföreläsningar av medarbetare från den mottagande organisationen, studiebesök, verklighetsbaserade case till studentarbeten, examensarbeten, referensgrupper för utveckling av samverkansmoment, studenter som deltagit i och utvärderat en kurs utvecklad genom och driven i samverkan med mottagarorganisationen. Det har också bidragit

till undervisningen genom att läraren ökat sin kompetens inom ett område och kan relatera sin undervisning till mottagarorganisationens verksamhet och de kompetenser som studenterna behöver när de ska ut i arbetslivet.

Diskussion

Resultaten från projektet ligger till grund för en handbok med råd och rekommendationer för lärosäten som vill satsa på personrörlighetsprogram och forskare/lärare som vill göra ett utbyte.

Resultatinsamling och utvärdering av projektets upplägg och genomförande har skett löpande genom projektmöten med de sju deltagande lärosätenas projektledare. Användandet av en gemensam projektyta, i detta fall *Basecamp*, har underlättat delning av information och data under projektets gång.

Upplägget med två separata personrörlighetsomgångar har skapat möjlighet att utvärdera den första omgången för att därefter göra nödvändiga justeringar inför den andra omgången. Även då projektet har ett gemensamt uttalat projektmål, med tydliga ramar för utbytena, har det ändå funnit möjlighet till viss lärosätessanpassning avseende exempelvis utlysningars inriktning.

För att kunna utvärdera effekter och måluppfyllelse i ett projekt är det viktigt att det finns indikatorer för det man vill mäta. En lärdom från PAUS-projektet är att indikatorer bör specificeras redan i inledningen av utbytet och om möjligt även redogöras för i ansökningsprocessen. Därefter bör, i uppstarten av utbytena, en konkret plan arbetas fram för hur utbildningssamverkan och studentmedverkan ska målsättas och följas upp. Exempelvis antal exjobb, studiebesök och gästföreläsningar som ska

möjliggöras under lärarens/forskarens vistelse hos mottagarorganisationen. Tidshorizonten – från ansökan till start av utbytet, behöver således vara relativt lång (förslagsvis 12 månader) för att underlätta planering på bästa sätt. Både avseende lärarens/forskarens planerade undervisning och forskningsåtagande samt avseende studenters schemalagda undervisning och praktik/VFU.

För att underlätta för lärare/forskare att "tänka in" studenterna under utbytet är det bra att studentmedverkan specificerats tydligt i utlysningen och att dialog förs vid uppstartsmöte/fokusgrupp inför starten av utbytet, gärna med konkreta exempel på vad det kan innebära att involvera studenter under tiden hos mottagarorganisationen. Utvärdering av utbytena i PAUS-projektet visar att det är få studenter som deltagit direkt i utbytena. Resultatet har istället visat att ett stort antal studentarbeten och examensjobb etc. har kunnat identifierats för framtida genomförande samt att kunskap tagits med in i utbildningen, som konkreta exempel från "verkligheten", eller som underlag för revidering av kurser och program.

Som ett komplement till den utvärderingsmetod som använts i PAUS-projektet, enkäter/ fokusgrupper/bloggtexter/rapporter, bör även indikatorer finnas som mäter exempelvis antal utbildningsprogram, kurser och studenter som berörs och får ta del av lärarens/forskarens kunskap från utbytet. Detta kan då rapporteras in som statistik i slutet av utbytet och på ett tydligare sätt påvisa värdet av utbytet.

Vilken effekt som kunskapen och informationen ger på kort sikt kan vara svårt att utvärdera och mäta i nära anslutning till utbytet. Sannolikt är många effekter långsiktiga och gynnar studenter på sikt då det kan ta tid att jobba in resultat i kurser och program. Kursutvärdering eller annan typ

av enkät kan vara verktyg för att mäta vilken effekt utbytet gett på kursnivå. Spridning av kunskap är således en viktig del för resultatet och ett alternativ kan vara att läraren/forskaren har en dialog med respektive programråd för kompetensöverföring till utbildningsprogrammen.

Projektet har till stor del följt det upplägg som beskrevs i ansökan även om den rådande pandemin bidrog till vissa utmaningar i slutet av projektet. Några utbyten i omgång 2 fick pausas och har blivit mer utdragna, några avslutades digitalt och ett internationellt utbyte fick bli helt digitalt på distans. Även om det inte är omöjligt att samverka digitalt så tappar man en betydande framgångsfaktor som personrörlighet som samverkansform ger, nämligen det fysiska mötet utanför de konkreta arbetsuppgifterna - mötet som sker i korridorer och vid kaffeautomaten. Det är ofta dessa små möten som gör att forskaren/läraren känner sig inkluderad och som en i gänget och som leder till att nätverken blir större.

PAUS-projektet varit mycket uppskattat hos lärare/forskare samt hos mottagarorganisationerna. Inom lärosätena är det många som önskar att möjligheten till personrörlighet kommer att fortlöpa och finnas med som en långsiktig möjlighet. Med relativt små medel bidrar personrörlighetsutbyten stort till utveckling av både individer och organisationer. Även om inga beslut är tagna än, är det några av de deltagande lärosätena som i någon form kommer att fortsätta främja personrörlighet och utbyten framöver.

Referenser

1. Rapport KLOSS – Kunskap och Lärande om Strategisk Samverkan, 2015
https://intra.kth.se/polopoly_fs/1.601838.1550157377!/KLOSS_Rapport_2015.pdf
2. Rapport KLOSS AkUt, 2016
https://intra.kth.se/polopoly_fs/1.705788.1550158686!/KLOSS_AkUt_rapport_inkl_bilagor_till_tryck_161216.pdf

https://intra.kth.se/polopoly_fs/1.695955.1550157714!/KLOSS_AkUt_broschyr.pdf
3. Samverkansskicklighet – För personlig och organisatorisk utveckling, Cecilia Bjursell, Peter Dobers, Anna-Carin Ramsten, Studentlitteratur, 2016
4. Fokusgrupper: greppbar metod, Synneve Dahlin Ivanoff och Kristina Holmgren, Studentlitteratur AB, 2017
5. Rapport MerSam – Meritvärde av Samverkansskicklighet, MerSam-slutrapport-2021.pdf (k3-projekten.se)